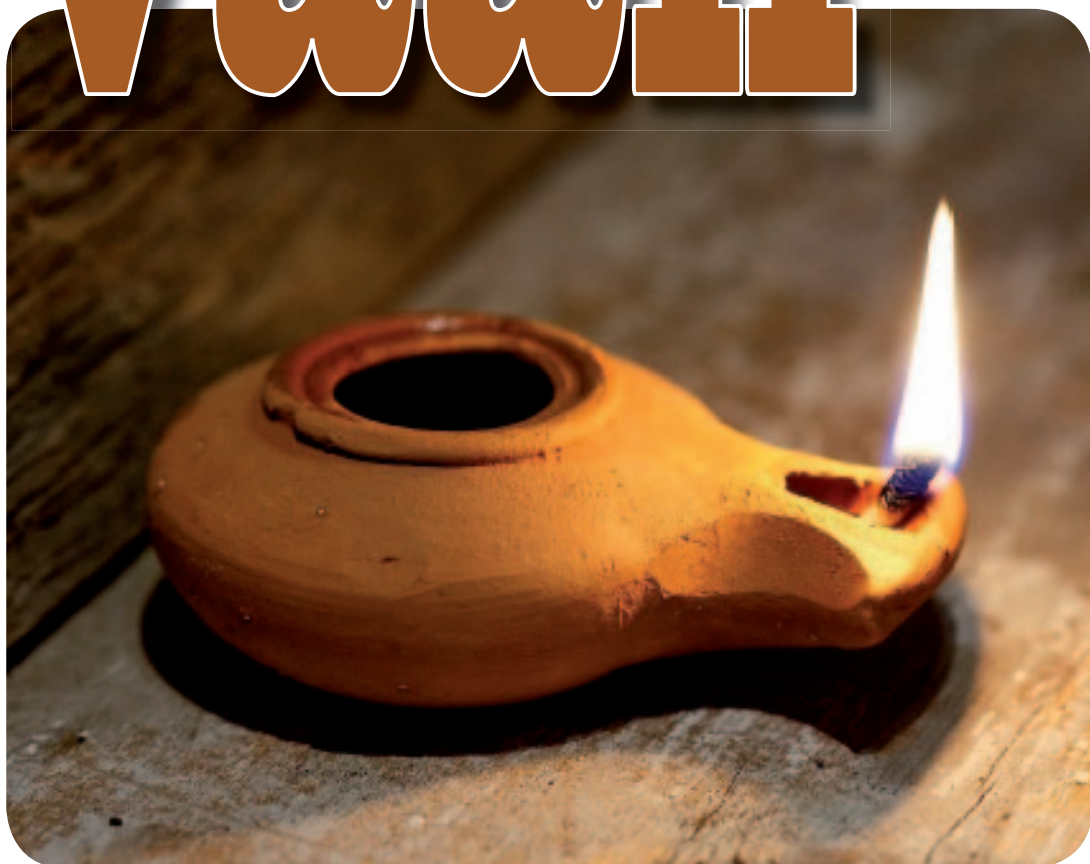

Vaan

Orgaan van de Bond van
Hervormde Mannenverenigingen op Gereformeerde Grondslag

- Lockdown! blz. 3
- De zieke koning Ahazia blz. 4
- Verzoek van een gevangene blz. 7
- Smartphone: afleider of vriend? blz. 10

Ds. J.H. Lammers

• *Van de voorzitter*

Nieuwe Bijbelstudies

In de maand april beginnen we met de nieuwe Bijbelstudies. We kunnen nu al vast meedelen dat ds. M. Maas uit Rijssen bereid is om de Bijbelstudies te verzorgen van het Nieuwe Testament. In overleg met hem is ervoor gekozen om een deel van het boek de Openbaring van Johannes te behandelen. Ondergetekende zal Bijbelstudies voor het Oude Testament maken. Hij gaat de nachtgezichten van Zacharia behandelen.

Huishoudelijke Vergadering

We hopen dat we op zaterdagmiddag 9 april elkaar kunnen ontmoeten op de Huishoudelijke Vergadering in Veenendaal. Al twee jaar is dit niet fysiek gebeurd. We verlangen ernaar dat het dit jaar wel mogelijk is. We houden u op de hoogte.

Tenslotte

De coronapandemie houdt ons nog steeds in de greep. De verwachting is uitgesproken dat het virus langzamerhand zal uitrazen, maar niet geheel zal verdwijnen. Laten we bidden om wijsheid voor het nieuwe kabinet Rutte IV dat op 10 januari is aangetreden. De impact van de crisis op het kerkelijke leven is intussen groot. Moeten we alle nadruk blijven leggen op solidariteit met de samenleving? De zorg om de gemeente is een punt dat van nog meer belang is. Vaak voelen we ons verlegen bij vragen die gesteld worden. Laten we elkaar bij verschillende opvattingen in ieder geval vasthouden. Het troost ons dat de Heere Zijn gemeente vergadert, beschermt en onderhoudt (vraag en antwoord 54 uit de Heidelberger Catechismus).

Ik eindig met een hartelijke groet

ds. J. H. Lammers

• *in dit nummer*

- De kopij voor het maart-nummer moet vóór 20 februari bij de drukker (info@boutdruk.nl) aanwezig zijn.

- ISSN 0167 - 3564
- www.hervormdemannenbond.nl
- Verschijnt 10 maal per jaar • Voor leden gratis
- Niet-leden €16,00 per jaar
- Abonnementen lopen per kalenderjaar
- Opzeggen voor 1 december

• Administratie:
Email: info.mannenbond@solcon.nl
Bankrekeningnr. NLO8RAB00377871559
t.n.v. Herv. Mannenbond op G.G.
Telefonisch contact 0180 398670
(maandagmorgen van 9.00- 12.00 uur)
en postadres: 1e secretaris,
p/a Dondersstraat 6,
2984 GR Ridderkerk.

Lockdown!

Maar u, wanneer u bidt, ga in uw binnenkamer, sluit uw deur (...)

n.a.v. Mattheüs 6: 6a

Lockdown

Het is inmiddels een bekend en gevleugeld woord: lockdown. De Heere Jezus roept in de tekst ook op tot een (soort) lockdown. Maar dan één van een héél andere aard. Om de binnenkamer op te zoeken. Hij laat een appel uitgaan! Dit appel van Jezus valt binnen het onderwijs dat Hij geeft vanaf de berg (Matth. 5: 1). Daarom ook Bergrede genoemd. Het gaat daarin om het leven naar Gods wil. Jezus stelt heel wat aan de orde. Het is praktisch onderwijs: toegespitst op de omgang met de HEERE. Daar valt ook het gebed onder. Dat wordt wel 'de thermometer van het geloof' genoemd. *Wilt u volharden in het gebed*, klinkt bij de Openbare Geloofsbelijdenis. Een vraag naar het op 'peil houden' van de relatie met de HEERE.

Praktijk

Er is ook een 'maar' aan het bidden. althans: aan de gebedspraktijk van Joodse leiders. Zij maken er een show van. Een toneelstukje. Zij zoeken ten diepste niet het Aangezicht van God, maar vóóral het gezicht van ménsen. Om door hén gezien te worden. De drukste punten van de straat zoeken ze daarvoor op. Maar dát is niet het bidden dat Jezus bedoelt! Een bidden voor de vorm. En níét voor (het Aangezicht van) de HÉÉRE! Toch kan het zomaar ook mijn gebedspraktijk zijn. Bidden uit plicht. Voor de vorm. Op onszelf gericht. En niet op Gód!

Binnenkamer

Bidden is geen zaak van de buitenkant, maar binnenkant. Daarmee van de binnenkamer. Van een plek alleen. Jezus denkt hier waarschijnlijk aan een voorraad(provisie-)kamer. Het enige vertrek in huis dat kon worden afgesloten. Lockdown: een plek waar wij alleen zijn met de HEERE. Waar dat dan ook is. Áls we maar zo'n plekje hebben. Wánt: het beslissende van ons leven zit niet aan de buitenkant, maar ligt in wíe en hóe wij in het verborgene zijn. Dus aan de binnenkant. Voor Zijn Aangezicht valt mijn masker af. Kan ik geen schijn ophouden.

De deur gesloten

Dat luistert nauw, want de Heere Jezus zegt erbij: sluit uw deur. Met de deur open blijven er geluiden doordringen. Daarmee afleiding. Een gebrek aan rust en concentratie. Wat is dat ook voor ons moeilijk. Niet slechts geluiden die van buiten komen, vooral de onrust die van binnen komt. Het wil maar niet stil worden. Gedachten vliegen alle kanten op. Des te meer dringt Jezus er op aan de deur te sluiten. Wánt: ik ben niet alleen in de binnenkamer. De Vader, Die in het verborgene is, ziet mij! Weet Hij niet raad met mijn onrust, strijd, moeite?

Ga!

Het valt op dat de Heere Jezus aandringt!

Het is geen keuze om wel of niet lockdown te gaan! Het is dringend nodig! Van overheidswegen weten wij wáárom: om het virus terug te dringen. Maar als het gaat om het gebed? Wáárom dringt Jezus daar zo op aan? Zou het niet zijn omdat Hij als geen ander weet, hoe hárd wij dat (blijvend contact met God) nodig hebben? Dat wij zónder een binnenkamer, het gebed, bloot staan aan allerlei verzoeken? Het afleggen tegen de tijdgeest? Verflauwen in liefde tot God en Zijn dienst? Opdrogen? Ik heb het dan nog niet eens over het positieve: het loon dat God geeft! Om Jezus, Die de hemel heeft opengebeden.

Ga, ook vandaag!

De lockdown dringt ons ook vandaag lockdown te gaan. Om onze binnenkamer op te zoeken. Is er niet genoeg om voor ons de HEERE te verootmoedigen? Ootmoedig en diep te buigen? Als kerk? Als land? Persoonlijk? Wat komt er – menselijk gesproken – van terecht, als uw en mijn binnenkamer ‘leeg’ blijft? Als het ontbreekt aan voorbidders? Als wij het zoeken en verwachten van eigen kracht? Als wij hét medicijn, Dé Medicijnmeester, onaangeroerd laten?!

Daarom: gá in de binnenkamer, in verootmoediging. Verwacht tegelijk grote dingen van God!

Ds. A. Snoek

• *Bijbelstudie o.t.*

De zieke koning Ahazia

Lezen 1 Koningen 22: 52 - 2 Koningen 1: 18

Na de gebeurtenis op Karmel is er helaas geen inkeer en bekering gekomen in het paleis en gezin van Achab. Onverdroten is het dienen van Baäl doorgegaan. Koning Achab is gesneuveld in de strijd met de Syriërs (1 Koningen 22). Had Achab maar geluisterd naar de boodschap van de profeet Micha ...

Zo vader, zo zoon

Achab heeft twee zoons, Ahazia en Joram. Ahazia wordt nu koning van het Tienstammenrijk. Kiest hij, na alles in de laatste jaren te hebben gehoord en gezien, een andere koers? Keert zijn hart zich nu tot de levende God? Zoals de ouden zongen, piepen de jongen. Geheel in vaders spoor gaat de nieuwe koning voort met de huidige staats-

godsdienst en buigt voor Baäl. De Heere laat het opnieuw schrijven: om Hem tot toorn te verwekken. Achab regeerde 22 jaar, maar de twee jaren dat Ahazia regeerde lieten zich hetzelfde samenvatten. In Leviticus 26 en Deuteronomium 28 is uitgebreid te lezen over zegen en vloek. Vooral ook het laatste, bij aanhoudend tergen van God blijven de oordelen niet uit. Paulus schrijft in Romeinen 1:18 e.v. dat de toorn van God geopenbaard wordt vanuit de hemel over alle goddeloosheid en ongerechtigheid van de mensen. Met name wanneer de waarheid door ongerechtigheid wordt onderdrukt. Leven tegen beter weten in. Het is spelen met vuur. Er is bij inkeer en terugkeer tot de levende God vergeving en een nieuwe weg (1 Koningen 8, gebed Salomo bij inwijding tempel).

Tegenspoed voor volk en koning

De regering van Ahazia wordt getekend door tegenspoed. Met een zekere voorzichtigheid willen we niet voorbij gaan aan de slaande hand van God in straf en oordeel. Het is toch wel opmerkelijk wanneer we vanuit de slotverzen van 1 Koningen dit aansluitend lezen. De dynastie van Achab gaat voorbij. Ook wordt het volk economisch getroffen. 2 Koningen begint met opsommen van zorgen. Allereerst wordt vermeld dat Moab in opstand komt tegen Israël. Het is niet meer dan een vermelding waarover in 2 Koningen 3:4-27 verder wordt geschreven. Het komt nog tot een heuse oorlog tegen Moab, samen met de koningen van Juda en Edom. De inzet is de jaarlijkse belasting die Moab als onderworpen volk betaalde. Dat loog er niet om: 100.000 lammeren en 100.000 rammen met hun wol! Het dateert uit de tijd van koning David (2 Samuël 8:2). Deze economische tegenwind is een kastijding of beproeving van Israëls Verbondsgod. Met een duidelijke boodschap: keer terug naar Mij en Ik zal tot U terugkeren.

Het tweede is het vallen van Ahazia door het traliewerk in zijn opperzaal. Te denken valt aan een rooster, een soort hekwerk of balustrade dat bescherming bood. Leunde de koning te ver voorover? Stapte hij achteruit en tuimelde naar beneden? Was het rooster stuk? De koning kwam ongelukkig ten val. Zijn toestand was kennelijk zo instabiel en ernstig dat niet slechts de huisarts geraadpleegd moest worden, maar ook hoe het nu verder zou gaan met zijn leven. Nou, dan is er in Israël vast wel iemand te vinden die Gods wil hierin kan openbaren. Vanuit Zijn Vaderlijke hand komt immers zowel gezondheid als ziekte. De Heere gebruikte er Zijn profeten voor, maar ook de hogepriester kon

worden geraadpleegd via de stenen Urim en Thummim. Wie Hem nederig valt te voet, zal van Hem Zijn wegen leren.

Koning Ahazia echter stuurt boden naar de noordelijkste Filistijnse stad Ekron. Daar wordt Baäl-Zebub geëerd, de heer van de vliegen. (Deze naam resteert nog in Beëlzebul (Matth. 12:25) als naam voor de satan). Bestudering van het gedrag van de vliegen onder wisselende weersomstandigheden gaf volgens de priesters zicht op de toekomst. Dat laat Ahazia vragen: 'Zal ik in leven blijven?'

Gód antwoordt

De boden bereiken Ekron niet. Elia krijgt via een engel van de HEERE de boodschap om deze boden tegemoet te gaan. Niet veel later kruisen hun paden elkaar. 'Is er geen God in Israël dat jullie op weg zijn naar Ekron?' Daarom, zo zegt de HEERE! De boden keren terug naar Samaria en staan niet veel later voor de koning. Zó snel weer terug? Koning, een man kruiste onze weg en sprak ons aan. Waarom naar Ekron? Is er geen God in Israël om te vragen? Omdat u dat hebt gedaan, zult u niet meer van uw bed afkomen, maar sterven!

En Ahazia begrijpt dat. Verschrikkelijke boodschap, want hoe te sterven, koning, zonder een Borg voor je ziel!? Zo kunnen we na een bezoek bij de dokter met zo'n boodschap thuis komen. Een geweldige zegen wanneer we eenswillend worden met de weg die de Heere gaat.

Een man ... de boden herkenden deze hemelbode, Elia, niet! Een teken aan de wand. Is het omdat zij totaal 'onkerkelijk' zijn opgevoed? Heeft Ahazia buitenlands personeel? Toch waren ze rechtsomkeert gegaan met de boodschap van deze onbekende man, die ze

mogelijk als een profeet hebben gezien. God antwoordt door Elia, wiens naam betekent: de HEERE is God. God van Israël, God van de wereld. Opdat we belijden: déze God is mijn God, door tijd noch eeuwigheid te scheiden, ter dood toe zal Hij mij geleiden.

Verzet van Ahazia

Scherp worden de boden ondervraagd. Hoe ziet die man eruit? De haren mantel en de leren gordel geven onmiddellijk herkenning. Het is Elia, de Tisbiet. Hij herinnert zich de profeet maar al te goed uit de tijd van de hongersnood, het gericht op de Karmel en het oordeel over zijn familie. Er volgt geen verootmoediging, maar een opsporingsbevel. Een officier met 50 manschappen wordt gestuurd om Elia te zoeken. Hier is sprake van verharding en niet buigen voor God. Maar ook mogelijk dat de vloek kan worden weggenomen.

De officier vindt Elia, gezeten op de top van een berg; welke weten we niet. Waarschijnlijk op de route van Samaria naar Ekron en dat zou mogelijk ook de hoogte van Karmel kunnen zijn. Juist omdat in de navolgende verzen God door vuur antwoordt. Deze officier herkent Elia en spreekt hem aan met zijn ambtsnaam: man Gods. 'De koning beveelt u naar beneden te komen'. Is het met een zekere eerbied en ootmoedigheid gezegd? Welnu, als ik dat dan ben, laat er dan vuur uit de hemel neerkomen om u en de vijftig soldaten te verteren. En, God antwoordt met vuur ...

Nogmaals wordt een legereenheid naar Elia gestuurd. Een gewaarschuwd mens, koning en officier, telt voor twee. Deze herhaalt de boodschap, maar wel dringend: kom snél naar beneden! Probeerde de officier Elia over te halen, of stond de man op zijn strepen?

Velen zien hierin een zekere onbeschaamdheid. Deze officier en zijn manschappen verlaat het insgelijks. Opnieuw daalt vuur van de hemel.

Levens einde Ahazia

Op de Karmel heeft de HEERE vuur gegeven, opdat Hij als God in én van Israël zou erkend worden en Elia als zijn knecht (1 Koningen 18:36-37). Ja, het was Elia's heilige bedoeling dat God daardoor hun hart tot inkeer zou brengen. Dat is het ook in deze geschiedenis. Het gaat ten diepste niet om de erkenning van Elia, maar zijn Zender. De derde officier buigt en smeekt om behoud van zijn leven en dat van zijn manschappen. Daarop antwoordt de HEERE door Zijn engel. Elia kan gerust meegaan met de officier. Velen hebben zich gebogen over de vraag wie met de engel bedoeld is. In vers 3 zonder en in vers 15 mét lidwoord. We moeten hierbij m.i. niet denken aan de Heere Jezus, maar aan een engel die namens God boodschappen stuurt, zoals ook Gabriël.

Koning Ahazia krijgt dezelfde boodschap te horen, namelijk dat hij zal sterven. God is machtig hem te genezen. Hij voltrekt hier het oordeel over Ahazia. En dat woord gebeurt. Hij sterft. Zijn broer Joram volgt hem op als koning van Israël. Helaas volgt ook deze zoon de voetsporen van zijn ouders.

Elia, een Boanèrges?

Er is kritiek op Elia geuit. Hoe het toch mogelijk is om 102 mannen zo aan hun einde te laten komen? Dan de Heere Jezus! Johannes en Jakobus willen op de Samaritanen vuur van de hemel laten dalen, omdat ze Jezus geen slaapruimte boden. Jezus verhindert dat. Zij worden Boanerges genoemd, zonen van de donder. Is God anders in het Oude

Testament? Beslist niet. Allereerst is het een opdracht van de Heere Zelf. Hij is soeverein en heilig in Zijn handelen. Denk aan het sterven van Ananias en Saffira (Hand. 5) en koning Herodes (Hand. 12). In de tweede plaats kan dit gezegd worden: Elia moet optreden tegen verbondsbrekers, terwijl de broers discipelen te maken hadden met Samaritanen, die Jezus nog niet kenden. Het is niet om het even wanneer christenen God beledigen!

Vragen

1. Zo vader, zo zoon. Een onomkeerbaar proces? Bespreek met elkaar 1 Petrus 1:18b: God kan en wil ons verlossen uit een zinloze levenswandel.
2. In Jakobus 5:14 staat dat bij ziekte de ouderling geroepen dient te worden om te bidden én de zieke te zalven. Dr. A.A. Teeuw schrijft hierover in zijn boekje Ge-

nezing op het gebed? waardevolle dingen. Bidden én het gebruik van medicijnen (zalf). Concreet: hoe gaan wij onze weg tijdens ziekte? Wij bidden voor het eten. Is gebed nog nodig voor het gebruik van een paracetamol?

3. Uw wil geschiede. Hoe bidt u dit in tijden van ziekte, zorg en sterven?
4. Verbondskinderen die het spoor van Gods Woord en beloften verlaten en zich mogelijk verhardten. Misschien heeft u er in uw directe omgeving mee te maken en geeft het veel verdriet. Wat kunt u voor hen doen?
5. Elia is vervuld met heilige ijver. Over zijn spreken is kritiek geuit. Maar, wat gaat er in uw hart om bij het lezen van Romeinen 1:18-32? Wanneer God overgeeft in de begeerten van hun hart (vers 24, 26)? Of, Paulus in Handelingen 28:25-28 en Romeinen 11:8?

Ds. H. Russcher

• *Bijbelstudie n.t.*

Verzoek van een gevangene

Filemon 1-7

Privékwestie?

De brief aan Filemon is de kortste brief van Paulus die in het Nieuwe Testament is opgenomen. Het lijkt op het eerste gezicht om een privékwestie te gaan. Paulus schrijft deze brief aan een zekere Filemon, een welgestelde man in de stad Kolosse. De apostel dringt er bij hem op aan om Onesimus, een weggelopen slaaf, weer in liefde te ontvangen.

We kunnen ons afvragen welke betekenis deze brief voor ons heeft. Het gaat om een kwestie die we tegenwoordig via een mailtje of met een telefoontje af zouden doen.

Toch heeft het de Heilige Geest goed gedacht om dit korte briefje van Paulus in de Bijbel op te nemen. Waar het in deze brief over gaat, is blijkbaar van belang voor de kerk van alle tijden en plaatsen, ook voor christenen in het jaar 2022.

Open brief

Bij nader inzien is deze brief niet zo persoonlijk als de naam van het Bijbelboek ons wil doen geloven. De brief is namelijk niet alleen gericht aan Filemon, maar ook aan Appia en aan Archippus. Dat moeten huisgenoten van

Filemon zijn geweest. Mogelijk een broer en zus, waarschijnlijker nog was Appia de vrouw van Filemon en Archippus hun zoon.

Archippus wordt ook in de brief aan de Kolossenzen genoemd (4:17) en uit het feit dat hij door Paulus niet slechts een medewerker wordt genoemd maar een medestrijder, valt af te leiden dat hij behoort heeft tot de vaste arbeiders in de dienst van het Evangelie.

Verder is deze brief gericht aan de gemeente die bij Filemon thuis samenkomt. Filemon had waarschijnlijk een riante woning die hij beschikbaar stelde om er samenkomsten te houden. We zien dus dat de apostel Paulus deze kwestie niet als een privéaangelegenheid behandelt. Hij schrijft een open brief aan Filemon en ongetwijfeld is het de bedoeling geweest dat deze brief in de samenkomst van de huisgemeente werd voorgelezen. Paulus vond deze kwestie dus van belang voor de hele gemeente.

Gevangene

Op het moment dat Paulus deze brief schrijft, zit hij in de gevangenis. Hij noemt zich een gevangene van Christus Jezus. Dat betekent dat hij omwille van zijn geloof in Christus gevangen zit. Maar misschien wil Paulus ook wel zeggen dat hij een gevangene van Christus Zelf is. Paulus zit aan Christus vast. Hij is met hart en ziel, met huid en haar aan de Heere Jezus verbonden. Zijn boeien zijn daar een zichtbaar bewijs van.

Het is niet ondenkbaar dat Paulus zich zo nadrukkelijk als gevangene presenteert om enige druk op Filemon uit te oefenen. Het is namelijk een nogal delicate kwestie die hij in deze brief aansnijdt: de opname van een weggelopen slaaf. De vraag was hoe Filemon op de terugkeer van zijn slaaf zou reageren. Zou hij niet erg boos zijn?

Je kunt je ook voorstellen dat Onesimus er tegen opzag om terug te keren naar zijn meester. Misschien hing hem wel een zware straf boven het hoofd. Daarom geeft Paulus hem een brief mee, een begeleidend schrijven, waarin hij probeert te bemiddelen tussen Filemon en zijn weggelopen slaaf. Door zichzelf aan te duiden als gevangene van Christus werkt Paulus mogelijk op het gemoed van Filemon. Iemand die vanwege zijn geloof gevangen zit, kun je toch moeilijk iets weigeren!

Misschien hangt hiermee ook samen dat de brief ook verzonden is in naam van Timotheüs. Paulus handelt niet op eigen houtje, maar weet zich door zijn vriend en metgezel Timotheüs ondersteund. Denk aan de Bijbelse eis van twee of drie getuigen waaronder iets gezegd of gehoord moet worden.

Liefde en geloof

Uit de brief valt niet af te leiden dat Paulus en Filemon elkaar persoonlijk hebben gekend. In ieder geval hebben goede berichten over Filemon de apostel bereikt en hij is er de Heere oprecht dankbaar voor. Paulus wijst Filemon erop dat in zijn gebeden voor hem de dank aan God een voorname plaats inneemt. Filemon is namelijk een man die de Heere Jezus hartelijk liefheeft en die ook zijn vertrouwen op Hem stelt. En die liefde tot Jezus gaat samen met een liefde voor alle heiligen.

Wat is het mooi wat Paulus over Filemon schrijft! Het gaat over zijn liefde en over zijn geloof. Die twee horen dicht bij elkaar. Echt geloof is immers geloof dat door de liefde werkt. Echt geloof kun je zien. Het komt niet alleen naar buiten in woorden maar het wordt ook zichtbaar in daden van liefde.

In vers 5 schrijft Paulus in het algemeen over

de liefde en het geloof van Filemon, in vers 7 wijst hij op een bepaalde liefdesdaad die door Filemon is verricht. Paulus noemt niet concreet waarop hij doelt. Misschien had Filemon zijn huis opengesteld voor andere christenen, misschien had hij mensen financieel ondersteund. Maar zeker is dat het voor de heiligen (een aanduiding voor gelovigen) van grote betekenis is geweest. Paulus gebruikt hier een oudtestamentische zegswijze: de ingewanden van de heiligen zijn verkwikt. De ingewanden zijn in de Bijbel beeld voor het diepste innerlijk van de mens. Hier zeten gevoelens als barmhartigheid en liefde, maar ook van onrust en bezorgdheid. Wat Filemon ook gedaan mag hebben, het is voor de andere gelovigen van grote betekenis geweest, het heeft hen innerlijk gesterkt.

Gemeenschap

In vers 6 lezen we wat de inhoud is van Paulus' gebed voor Filemon: dat zijn gemeenschap in het geloof zich krachtig openbaart in de kennis van al het goede dat in hem is met betrekking tot Christus Jezus. Een lastige zin, maar het gebed van Paulus komt hierop neer dat het geloof van Filemon hem brengt tot een dieper inzicht in het goede dat hij kan doen. Met dat goede bedoelt Paulus natuurlijk concreet: zijn slaaf Onesimus weer in liefde ontvangen.

Nog één ding: Paulus heeft het over Filemons gemeenschap in het geloof. Aan het woord gemeenschap zitten meerdere kanten: het kan erop wijzen dat Filemon deelheeft aan het geloof en zo ook aan Christus. Hij mag door het geloof bij de Zaligmaker horen en delen in wat Hij verdiend heeft. Maar je kunt ook denken aan gemeenschap in Christus. Dan wijst Paulus erop dat Filemon en hij aan elkaar verbonden zijn, omdat ze

beiden aan Christus verbonden zijn. Geloof is niet iets individueels, het scheidt een band met degenen met wie je dat geloof deelt. Dat gezamenlijk geloof geeft kennis, een dieper inzicht in wat goed is. Je krijgt er gevoel voor om te zien wat je in positieve zin voor elkaar kunt betekenen.

En de vrucht van dat alles is dat het je ook dichtert bij Christus brengt. Het voorzetsel dat in de HSV vertaald is als 'met betrekking tot' Christus, kun je ook weergeven als 'tot' Christus. Het doen van het goede versterkt de band met Christus.

Door zo te wijzen op zijn dankbaarheid voor wie Filemon is en voor wat hij eerder al gedaan heeft, bereidt hij hem voor op het eigenlijke verzoek dat hij in deze brief aan Filemon doet: dat hij een nieuwe daad van vriendelijkheid verricht door zijn weggelopen slaaf weer in liefde op te nemen. Daarover een volgende keer meer.

Gespreksvragen

1. Paulus noemt zich in deze brief een gevangene van Christus Jezus. In welke zin kunt u dit van uzelf zeggen?
2. Wat kunnen we als christenen in Nederland betekenen voor broeders en zusters die letterlijk gevangen zitten?
3. Weet u van andere huisgemeenten in de tijd van het Nieuwe Testament? Sommigen pleiten met een beroep op dergelijke huisgemeenten voor kleinschaliger vormen van gemeente-zijn. Wat vindt u hiervan?
4. Paulus spreekt eerst over de liefde van Filemon en dan over zijn geloof. Welke reden zou hij daarvoor kunnen hebben? Hoe ziet u de verhouding tussen geloof en liefde?
5. Het doen van het goede brengt je dichtert bij Christus. Kunt u daar voorbeelden van noemen, misschien uit eigen ervaring?

Smartphone: afleider of vriend?

“Die verdraaide smartphone! Ellendig productiviteitsobstakel. Tienvoudige trillende, piepende plaag. Zielloos hebbeding met onverzadigbare machtsbhonger. Digitale trucjestovenaar. Permanente enkelband. Geldverslinder. Onontkooimbare kluister aan mijn werk. Dictator, afleider, verafschuwde vijand!

Tegelijk is het mijn onvermoeibare persoonlijke assistent, mijn onvervangbare reisgenoot en mijn ongekend snelle verbinding met vrienden en familie. Virtual realityscherm. Spelcomputer. Mijn bagage voor het dagelijks leven, intelligente vriend, handige kruiwagen en altijd gereedstaande medewerker.”

Op deze wijze start Tony Reinke zijn zeer leesbare boek over de smartphone onder de veelzeggende titel *Altijd en overal*. Het boek van Reinke geeft in een sprekend overzicht aan wat we allemaal van dit apparaat vinden en hoe we er wijs mee kunnen omgaan. Jong en oud weten dat dit apparaat ons veel te veel bezig houdt.

Op school

Als voorbeeld zomaar een - waar gebeurde - situatie op een school. John zit in klas twee van het havo. Tijdens de les is hij – tegen de schoolregels in – te spelen met zijn smartphone. De juf ziet dat en pakt hem het apparaat af. John is het daar niet mee eens. De juf stopt zijn telefoon in haar bureaulade. Na schooltijd mocht hij hem komen ophalen...

Maar ja, John had dat ding ook in de pauze nodig. Dus sloop John naar het lokaal. De juf was afwezig en de telefoon lag te glimmen in haar bureaulade. Meenemen dus.... Tot zover een kwajongenstreek. Problematisch wordt het als vader hiervan op de hoogte gesteld wordt. Vader is niet bereid om de smartphone door zijn zoon alsnog te laten inleveren. Hij is zelfs bereid om ervoor naar school te komen. Waar haalt de school de moed vandaan om een smartphone af te pakken? De school mag niet aan eigendommen komen van leerlingen, toch? En zeker niet aan het alter ego van het kind, de smartphone. Na een stevig gesprek met pa wordt de telefoon alsnog voor een korte periode ingeleverd.

Dit verhaal geeft in een notendop aan hoe lastig alles rond smartphone en social media is. John is verslaafd aan zijn mobiel, vader ziet niet in dat zijn gedrag ondermijnend is voor de school (en overigens ook voor zijn eigen gezin) en de school heeft last van de grote invloed van social media op leerlingen. Het omgaan met social media raakt op deze wijze ook de gezagsproblematiek. Vader en zoon zijn weinig bereid tot luisteren naar regels op school. Vooral vader is hier het probleem. Durft hij zijn zoon niet te corrigeren? Hoe moet je als ouders hiermee omgaan?

De smartphone is bijna een tweede ‘ik’ van

de meeste leerlingen in de puberleeftijd. Op veel scholen is de regel dat de smartphone in grote delen van de school 'uit' en 'onzichtbaar' is. Dat is niet iets wat heel gemakkelijk is. Leerlingen worden vaak uitgedaagd om snel te reageren op instagram of op de app. Wat dan als dat niet mogelijk is? Tegelijk merken we daar waar de regel goed gehandhaafd wordt, leerlingen de rust die dat geeft

gewaardeerd wordt en de mogelijkheid biedt tot 'echt' onderling contact.

De stap naar het voortgezet onderwijs

Voor veel kinderen is dit het moment waarop de keuze gemaakt wordt voor een mobiel. Daarmee zijn ze in contact met de hele wereld. Dat moeten ouders wel beseffen. Er zijn allerlei afspraken te maken over de bundel

Goed voorbeeld door goed volgen

Het is belangrijk te beseffen welk signaal u als ouder geeft in uw omgang met social media. Misschien is het wel van de grootste waarde welk voorbeeld u zelf geeft.

Spreek eens met elkaar over hoe u hier in de praktijk mee omgaat. Onderstaande kan daarin meegenomen worden.

Het is onverstandig om het signaal af te geven dat dit apparaat uw leven bepaalt door de smartphoane voortdurend bij de hand te hebben en te reageren op iedere bliep of piep. Beperk of voorkom schermtijd als er kinderen en jongeren in de buurt zijn. Laat uw smartphone tijdens een visite niet aanwezig zijn. Tijdens het eten is er geen ruimte voor een telefoontje of berichtje, de smartphone heeft geen plaats aan tafel. Op zondag is de smartphone 24 uur offline, deze rustdag kan geen afleiding van de wereld gebruiken.

Ga in gesprek met je kind of partner op een moment dat er bijv. gewacht moet worden, dit stimuleert de sociale ontwikkeling. Blijf op de hoogte van de ontwikkelingen op hoofdlijnen, dit is belangrijk om de opgroeiende generaties kinderen/jongeren een goede mediaopvoeding te geven. Lees in het bijzijn van kinderen en jongeren de krant of een boek. Stimuleer op deze wijze ook andere media die verdieping geven i.p.v. het oppervlakkige nieuws.. Een kind is graag bezig, maak tijd vrij om samen te knutselen. Zorg voor balans en variatie. Bied aan kinderen ook speelgoed aan dat niet te maken heeft met media. Lees voor het slapengaan bijvoorbeeld een verhaaltje voor. Zet de smartphone, laptop etc. uit wanneer je kind bezig is met iets anders. Het gebruik van deze apparaten zorgt voor afleiding.

die gekoppeld wordt aan het mobiel, maar de 'vrijheid' om 'alles' binnen te halen is er dan toch echt. Op een van onze scholen was het voor leerlingen onmogelijk om op het schoolnetwerk in te loggen. Opvallend was dat veel leerlingen in de pauze aan dezelfde kant van de aula zaten. Reden: daar kon prima ingelogd worden op het open netwerk van het aanpalende ziekenhuis.

Hoe kunnen ouders hiermee wijs omgaan?

Ten eerste is het van belang te weten dat de meeste scholen zo'n apparaat niet verplicht stellen. Hoewel dat een zeer kleine groep is, er zijn ook leerlingen zonder. Die ouders kiezen daar bewust voor en het leven zonder blijkt ook echt mogelijk te zijn. Maar omhouding is in onze maatschappij uiteindelijk lastig vol te houden. De smartphone is inmiddels uiteraard geen telefoon alleen meer, maar veel meer dan dat. Het is telefoon, televisie, internet, betaalmiddel, biedt mogelijkheid tot snel contact en bevordert daarmee ook veiligheid etc

Er zijn inmiddels voldoende initiatieven door ouders gestart om wijs om te gaan met de mobiel. Zo zijn er veel wijze raadgevingen die te vinden zijn op de website Toegerust gezin. (<https://toegerustgezin.nu/>). Hieronder volg ik deels de adviezen op deze website. Op deze website worden alle mogelijkheden die ouders hebben op een rijtje gezet en voorzien van voor en nadelen. Hierbij gaat het niet om bot afwijzen, maar juist om op een goede manier ermee te leren omgaan. Tony Reinke ziet immers ook dat het belangrijke bagage voor het dagelijks leven is. En wegdenken van de smartphone is een utopie. Hieronder zullen we een aantal opties verkennen.

Geen mobiel

Op dit moment lijkt dit de optie met de slechtste papieren. Toch is het helemaal niet gek om ook deze optie serieus te overwegen. We hebben de hele geschiedenis zonder mobiel gedaan, dus zonder moet kunnen. Het heeft als voordeel dat het sociale karakter in het gezin behouden blijft en is het eenvoudiger is om de kinderen beter te volgen. Bovendien voorkom je de negatieve effecten van de smartphone op concentratie, op geheugen, voorkom je verslaving aan alles wat de smartphone te bieden heeft. Bovendien is het best lastig om alles te volgen op het gebied van de smartphone. Ook ouders die positief participeren in het gebruik van de smartphone kunnen de ontwikkelingen nauwelijks bijbenen.

Maar er zijn ook onmiskenbare nadelen. Het kritisch leren omgaan ermee gaat niet lukken zonder smartphone. En ze komen wel in een maatschappij waar dat apparaat alom aanwezig is. Het zou makkelijk ertoe kunnen leiden dat kinderen in het geniep er toch mee omgaan. Bovendien is een domweg weigeren geen echte optie: er zal veel tijd gestoken moeten worden in het gesprek erover (gewetensvorming) en als ouders ook steun bij elkaar zoeken om dit vol te houden. Dat is niet eenvoudig en vraagt veel extra tijd

Ouders moet verhalen vertellen

Het blijft belangrijk om tegenover de digitale media ruimte te houden voor het contact, het gesprek, het verhaal. De kracht van het verhaal zou ook door ouders meer beoefend en ervaren kunnen worden. Praten, vertellen, uitleggen hebben een grotere invloed op de hersenen van je kind dan een dure opleiding ooit zal hebben. Kinderen zijn maar een relatief korte tijd bij ons. Door te vertellen wat jij allemaal weet, laat je ze om te beginnen profiteren van je kennis. Maar door te praten – vragen stellen en luisteren – en te vertellen prikkel je ook hun nieuwsgierigheid en help je ze oefenen in het onder woorden brengen van hun gedachten en gevoelens. Leg kleine kinderen bijvoorbeeld eenvoudig uit hoe een stofzuiger werkt, of een ruitenwisser. Vertel oudere kinderen wat je bezighoudt op je werk, misschien ook in de kerk. Welke dilemma's je tegenkomt, welke boeken je goed vond en waarom.

Dat praten en vertellen lijkt misschien een open deur, maar in de praktijk blijken veel ouders hier niet of niet genoeg bij stil te staan of zich er een beetje verlegen mee te voelen. Het hoeft echter niet formeel, praat tijdens een autoritje, of tijdens een wandeling.

van ouders. Het zal ook voor deze ouders noodzaak zijn om de ontwikkelingen rond de smartphone te blijven volgen, omdat links of rechtsom er toch geconfronteerd wordt met de smartphone.

Gezamenlijk een gezinsmobiel

Er kan ook gekozen worden voor een gezamenlijke gezinssmartphone. Dat is op zichzelf niet zo vreemd en in lijn met het feit dat vroeger een gezamenlijke telefoon gebruikelijk was. Er vindt op deze wijze een natuurlijke filtering plaats: van elkaar kan gezien worden wat er precies gebeurt met de social media. Een belangrijk voordeel is dat er meer gesprek hierover plaats zal vinden en kinderen beter toegerust worden om de smartphone beter te gebruiken.

Een belangrijk nadeel is natuurlijk dat er minder bereikbaarheid is: er wordt veel gebruik gemaakt van zo'n gezamenlijk mobiel.

Het is wel een mooie aanrader om zo te starten met het gebruik: stel zolang mogelijk een individuele smartphone uit en verleng op deze wijze het ouderlijk toezicht. Het geeft mogelijkheid om meer toe te rusten in veilig gebruik.

Mobiel onder toezicht

In deze setting zullen ouders zich intensief moeten bemoeien met het maken van bewuste keuzes door het instellen van toezicht en filtering. Op dat gebied is inmiddels veel meer mogelijk dan vaak bekend is. Voor de Apple producten bijvoorbeeld kan gebruik gemaakt worden van ouderlijk toezicht op de iPhone, iPad of iPod touch van uw kind. Met 'Beperkingen voor materiaal en privacy' in Schermtijd kunt u specifieke apps en functies op het apparaat van uw kind blokkeren of beperken. Ook kunt u hiermee de instellingen voor expliciet materiaal, aankopen, downloads en privacy op een iPhone,

iPad of iPod touch beperken. Het instellen van toezicht en filtering maakt de ouders bewust van de keuzes die er gemaakt kunnen en moeten worden

Deze technische mogelijkheid tot filtering en controle kan overigens nooit in de plaats komen van het gesprek. Dat blijft ook in deze optie van het grootste belang. Want een filter en tijdsloten kunnen uiteindelijk ook omzeild worden. Het betekent ook werk voor ouders om zich te verdiepen populaire apps. Bepaal voor u als ouders duidelijk wat

een kind nodig heeft en wat u wilt toestaan op de smartphone. Verdiep u in de populaire apps en neem een duidelijke stelling wat u wel of niet nuttig/acceptabel vindt. Het stimuleren van het geweten en het bewust maken van een verantwoordelijk gebruik is en blijft belangrijk.

Spreek duidelijk af, en leg het eventueel vast, dat u als ouders ten allen tijde inzicht krijgt in het gebruik en bijv. in de Whatsapp groepen. Wanneer u dit vanaf de start duidelijk afspreekt heeft een kind/jongere hier minder of geen moeite mee.

Gratis digitaal magazine Opvoedingsbron

Dit artikel is onderdeel van het digitale magazine Opvoedingsbron [jaartal] met het thema [invullen]. Opvoedingsbron is ontstaan vanuit de Werkgroep Educatief Beraad, een gezamenlijk initiatief van de Bond van Hervormde Zondagsscholen, de Hervormd-Gereformeerde Jeugdbond, de Hervormde Mannenbond en de Hervormde Vrouwenbond.

In Opvoedingsbron vindt u:

- * Dit artikel
- * Een bijbelstudie n.a.v. [bijbelgedeelte noemen]
- * Zes gezinsmomenten voor aan tafel
- * Ervaringsverhalen van gemeenteleden
- * Tips en verwijzingen voor verdere verdieping en/of een thema-avond in eigen gemeente

Opvoedingsbron is gratis te downloaden van onderstaande websites:

www.hervormdezondagsscholen.nl - www.hgjb.nl -

www.hervormdemannenbond.nl/actueel - www.vrouwtotvrouw.nl.

Een gedrukt exemplaar is à € 1,- per stuk te bestellen via de webshop op www.vrouwtotvrouw.nl.

Herman Bavinck (1854-1921) 2

op zoek naar zekerheid in een veranderende tijd

Geschriften

Bavinck was een meeslepend prediker. Zijn belangstelling voor de homiletiek (preekkunde) blijkt uit 'De welsprekendheid' (1889). Jammer is dat er geen preken bewaard zijn gebleven. De enige preek die we hebben, is de preek die hij uitsprak, toen Paul Kruger, de president van de Zuid-Afrikaanse republiek en leider van de blanke boeren tijdens de opstand tegen het Britse bestuur, Kampen bezocht. De tekst voor de preek was 1 Johannes 5: 4b, waar we lezen: '... en dit is de overwinning die de wereld overwonnen heeft: ons geloof'.

Bavinck liet veel geschriften na. Zijn belangrijkste werk is de vierdelige dogmatiek 'Gereformeerde Dogmatiek', waarvan het eerste deel verscheen in 1895 en het laatste deel in 1901. In de jaren 1906-1911 verscheen de laatste door Bavinck bijgewerkte druk van zijn Gereformeerde Dogmatiek. De volgende drukken zijn onveranderd gebleven. Ook schreef Bavinck 'Gereformeerde Ethiek'. Dit werk is onvoltooid gebleven. Kort geleden is het voor het eerst uitgegeven. Beide werken sluiten naadloos op elkaar aan.

Klassiek gereformeerd in gerichtheid op de tijd

Bavinck was een man met een brede blik. De dogmatiek die hij schreef, biedt een overzicht van de Bijbelse leer vanuit klassiek gereformeerd perspectief. Wel wilde hij antwoorden geven op nieuwe vragen, zoals bijvoorbeeld de schriftkritiek en de evolutietheorie.

Kenmerkend voor Bavinck was dat hij zijn tegenstanders met een zekere mildheid tegemoet trad.

Hoewel Bavinck zijn leven lang wetenschappelijk theologisch bezig is geweest, heeft hij zijn afgescheiden wortels nooit verloochend. Zo schreef hij over de preken van de puriteinse gebroeders Erskine: 'Er is een belangrijk element in, dat ons heden ten dage veelszins ontbreekt.... De geestelijke zielskennis wordt erin gemist. Het is alsof wij niet meer weten, wat zonde en genade, wat schuld en vergeving, wat wedergeboorte en bekering is'.

Organische inspiratie van de Bijbel

Vooraf de visie van Bavinck op de Bijbel is bekend geworden. Bavinck werkte de visie van Calvijn verder uit in zijn tijd. Hij verdedigde de leer van de organische inspiratie van de Bijbel tegenover de mechanische inspiratie. Met de mechanische inspiratie, die in de zestiende en zeventiende eeuw ingang vond bij de lutherse en gereformeerde orthodoxie, wordt bedoeld dat de bijbel als een hemels dictaat moet worden beschouwd, waarbij de bijbelschrijvers willoze instrumenten zijn in de handen van de Heilige Geest. Volgens Bavinck heeft God de talenten en achtergrond van de bijbelschrijvers niet uitgeschakeld. Om deze reden is het te verklaren dat elke bijbelschrijver zijn eigen stijl heeft. Toch is er een alles overkoepelende eenheid in de Heilige Schrift te ontdekken. Te-

genstijdingen zijn er niet, zoals in de moderne Bijbelwetenschap wordt gesteld. Wel zijn er altijd lastige punten in de bijbel die moeilijk uit te leggen zijn en waarschijnlijk nooit worden opgelost. Ondanks het menselijke aspect blijven we van de bijbel voluit zeggen dat het het Woord van God is.

De zekerheid van het geloof

Reeds in 1891 hield Bavinck lezingen in verschillende gemeenten over de zekerheid van het geloof. Hij deed dat, omdat hij streed tegen de twijfel in zijn eigen hart. In 1901 publiceerde Bavinck 'De zekerheid des geloofs'. Uit de vele herdrukken blijkt dat het boek door velen gelezen werd. In de inleiding stelt Bavinck dat de periode voor de Franse Revolutie zich kenmerkt door objectiviteit. Na het midden van de achttiende eeuw werd steeds mee het subject van de mens centraal gesteld. Dit leidde tot twijfelzucht onder gelovigen en theologen. De Reformatie benadrukte tegenover de Rooms Katholieke Kerk de zekerheid. In de zeventiende eeuw ging het geloof van de Reformatoren langzamerhand over in het rationalisme. Als reactie hierop ontstond

het piëtisme, een stroming die de nadruk legde op bevinding. Legden de methodisten vooral nadruk op zondekennis, de Hershutters kenmerkten zich door een juichend christendom. Bavinck laat de eenzijdigheid van beide stromingen zien.

Bavinck geeft zijn eigen antwoord op het probleem van de geloofszekerheid. Het geloof dat gebonden is aan het Woord van God, brengt zijn eigen zekerheid mee. De zekerheid is niet te vinden in de kenmerken van het geestelijke leven, maar in de betrouwbare belofte van God. Bavinck toont meer dan in de lezingen, dat hij zich distantiëert van de ervaringstheologie van de ethische theologen in zijn tijd.

Was Bavinck in lezingen negatief over de wereldmijding van het piëtisme, in 'De zekerheid des geloofs' nuanceerde hij de kritiek. Hij wees op het belang van het 'ene nodige' tegenover hen die zich in de wereld verliezen. In een tweede druk gaf Bavinck, om zoekende zielen te bemoedigen, meer ruimte voor het onderscheid van een toevlucht nemend geloof en een verzekerd geloof. Wel benadrukte hij dat we deze twee niet te ver uit elkaar moeten trekken.

Tenslotte

Het leven en het werk van Bavinck laat zien dat hij, ondanks zijn eigen aanvechtingen, vasthield aan de gereformeerde belijdenis en zocht naar de betekenis ervan in een veranderende tijd. De manier waarop hij dat deed, is leerzaam voor ons bij de vraag hoe we in de eenentwintigste eeuw gereformeerd kunnen zijn. De inhoud van het geloof blijft hetzelfde, maar de fronten zijn anders en ook de manier waarop we de geloofsinhoud onder woorden brengen. Zijn sterfjaar nodigt ons uit om zijn geschriften opnieuw te lezen.

In wat voor tijd leven wij?

In de 2^e W.O. sprak Koningin Wilhelmina vanuit Engeland via de radio eens het volgende: “Christus’ ledige graf spreekt door alle tijden heen, is het allesbeheersende feit, in betekenis ver uitgaande boven het verschrikkelijk gebeuren van het huidige tijdsgewricht. Het verzekert ons, dat achter het beeld, dat wij zien van deze wereld, doortrokken van haat en overdekt met puinhopen en verwoesting van allerlei aard, Zijn machtig rijk staat, dat geen overweldigder kan overweldigen...”

Ik hoor hierin een boodschap van Hoop door de opstanding van Christus. Zijn machtig rijk is er en komt; heeft overwonnen en zal overwinnen.

Wat hebben wij deze bijbelse boodschap van Hoop nodig, ook nu wij 80 jaar later in vele crises leven, o.a. de coronacrisis.

Er is Hoop. Daarom spreekt Jezus in zijn rede over het einde in Matth. 24 over de weeën, die openbaar komen in oorlogen, besmettelijke ziekten enz. Tekenen van het einde. Vooral tekenen van leven. De weeën zijn op zich niet te benijden, maar spreken wel van Hoop en van het eeuwig leven met Hem voor allen die geloven en volharden.

Zoomen we even in op die besmettelijke ziekten, vs 7 (SV: pestilentiën); lees: corona. Maar ook weten wij van de pest in de Middeleeuwen. Maar nóg was het einde niet. En we weten van de Spaanse griep rond 1920. En nóg was het einde niet. De coronapandemie moet ons dus wel alert maken en doen waken en bidden met het oog op de wederkomst van Christus en het oordeel, maar ook nu kan gelden: Nog is het einde niet. Wel is het een wee op weg naar de geboorte van het Koninkrijk van God.

Ik hoorde een preek over Lukas 21:28: “Wanneer nu deze dingen beginnen te geschieden, kijk dan omhoog en hef uw hoofd op, omdat uw verlossing nabij is”. De prediker zei: “Dan mag je de coronacrisis zien als een teken van Hoop”. Dat zijn wel diepe woorden om over te peinen. Hoop, omdat de nieuwe wereld van God in aantocht is. Hoop ook, omdat Christus het oordeel aan het kruis heeft gedragen, waarvan de coronacrisis ons spreekt.

In wat voor tijd leven wij?

Het is een tijd vol pijn, moeite, verdriet, overlijdens, ziekte, gevolgen van de zondeval. Wat moeilijk vaak. Zeker voor wie er in eigen leven mee te maken heeft. Weeën. Maar ze spreken nochtans van Hoop. Althans, voor wie met een geloofsoog waarneemt, luisterend naar Jezus’ onderwijs in Matth. 24:8, waar Hij ze noemt: een begin van de weeën. Door die pijn heen komt het nieuwe leven. Het eeuwig Koninkrijk van God. We zijn in Hope zalig.

Intussen is het nu nog genadetijd. Het Evangelie van Christus de Gekruisigde en Opgestane Zaligmaker wordt nog verkondigd. Ook onder ons. Opdat we onze zonden belijden - ook de zonde van het maakbaarheidsgeloof. En opdat we op Christus alleen leren vertrouwen. Tot vergeving van onze zonden. Dankzij Zijn offer aan het kruis eenmaal geschied. En opdat we in het geloof mogen zeggen: Hij voor mij, daar ik anders de eeuwige dood had moeten sterven.

In wat voor tijd leven wij? In het laatste der dagen. In de tijd waarin de Heilige Geest werkt. Waarin Hij ook dit geloof in Christus en deze Hoop op Hem bewerkt in zondaars-harten.

● Overlijdensberichten

Met droefheid geven wij kennis van het overlijden van ons betrokken, trouwe en jongste lid broeder

WIM BOOM

in de leeftijd van 57 jaar.

Wij wensen zijn familie Gods vertroosting en ondersteuning toe in dit verlies.

Bestuur en leden
Mannenvereniging
'Rondom het Woord'
Zwijndrecht

Zwijndrecht, 11 december 2021

*'Maar aangaande mij, en mijn huis, wij
zullen den HEERE dienen!'*

Jozua 24: 15

Geschokt door het plotseling overlijden van ons trouw en meelevend lid delen wij u mede dat de Heere op Zijn tijd uit ons midden heeft weggenomen

BAREND MACDANIËL

in de leeftijd van 82 jaar.

Bestuur en leden van de
mannenvereniging
'Paulus' te Noordeloos

Noordeloos, januari 2021

1e voorzitter: Ds. J.H. Lammers
Vlinderlaan 116, 3863 GK Nijkerk
T 033 2000592 • j.h.lammers1@gmail.com

2e voorzitter: Ds. J.M. Molenaar
Vossenakker 2, 6711 CZ Ede
T 0318 307748
ds.jmmolenaar@hervormdede.nl

1e secretaris: Ds. J. van Dijk
Dondersstraat 6, 2984 GR Ridderkerk
T 0180 398670 • ds.j.vandijk@hetnet.nl

2e secretaris: Dhr. C.D. Groenendijk
Koolmees 35, 2986 VB Ridderkerk
T 0180 423817 • c.d.groenendijk@hotmail.com

1e penningmeester: Dhr. A. Kreijkes
Baankamp 6, 7462 TD Rijssen
T 06 28427056
tonny@qualityfinance.nl

2e penningmeester: Dhr. J. van Capelleveen
Valleistraat 60, 3901 RT Veenendaal
T 0318 516930 • jvancapelleveen@solcon.nl

Lid: Ds. E. de Mots (Redactie-adres)
Pelikaan 34, 2986 TB Ridderkerk
T 0180 424636 • predikant@rondzes.nl

Lid: Ds. A. Snoek
Kerkstraat 8, 4041 XB Kesteren
T 0488 723120 • asnoekvdm@solcon.nl

Lid: Ds. H.J.T. Lubbers (Themadagen)
Jacobshoeve-Erf 6, 3931 RZ Woudenberg
T 033 2861207
h.j.t.lubbers@hervormdwoudenberg.nl

Overlijdensberichten:

J. Bout & Zn.,
Ceintuurbaan 32-34, 1271 BJ Huizen
E info@boutdruk.nl (o.v.v. Herv. Vaan)

Aanvragen Hervormde Vaan en mutaties:
doorgeven via het emailadres van de Herv.
Mannenbond: info.mannenbond@solcon.nl
Bestuurswijzigingen melden aan de 1e secretaris

• Overlijdensberichten

*'En het bloed van Jezus Christus,
Zijn Zoon, reinigt ons van alle zonde.'*

1 Johannes 1: 7b

De Heere heeft maandag 27 december 2021 tot Zich genomen ons lid

TEUNIS LEKKERKERKER

Broeder Lekkerkerker was voor onze vereniging trouw en meelevend, en in alle eenvoud een wegwijzer naar wat nodig voor ons geloofsleven. De Heere vertrooste zijn kinderen, klein- en achterkleinkinderen, en allen die hem dierbaar zijn.

Bestuur en leden van de
Mannenvereniging
'Onderzoekt de Schriften'
te Moerkapelle

*'Omdat u het woord van Mijn
volharding hebt bewaard, zal Ik ook u
bewaren voor het uur van de verzoeking'*

Openbaring 3: 10a

Op 7 januari 2022 is door de Heere uit dit leven weggenomen ons lid

JACOB BONHOF

in de leeftijd van 70 jaar.

De Heere vertrooste zijn familie en allen die hem missen.

Mannenvereniging
'Berea' Wapenveld

*'Wat buigt u zich neer, mijn ziel,
en bent u onrustig in mij?
Hoop op God, want ik zal Hem weer
loven voor de volkomen verlossing van
Zijn aangezicht.'*

Psalm 42: 6

Op 29 december 2021 is op de leeftijd van 87 jaar, in vertrouwen in de Heere ontslapen, onze gewaardeerde broeder

GIJSBERTUS VAN INGEN

Hij was langdurig lid van onze vereniging sinds 1970, zeer betrokken en trouw in aanwezigheid en deelname. Met dankbaarheid denken we eraan terug.

De Heere vertrooste zijn weduwe, kinderen, klein- en achterkleinkinderen.

Mannenvereniging
'Schrift en Belijdenis'
te Barneveld

• Boekbesprekingen

A.M.C. van Lijnden-van den Bosch, **Zijn laatste gemeente** (hoe ds. D. A. van den Bosch getuigde in kamp Amersfoort), uitgeverij De Banier, 2021, 275 blz., prijs € 14,95. Dit is een levensbeschrijving van ds. D. A. van den Bosch,

geschreven door zijn dochter. Ds. Van den Bosch, geboren in 1884 te Hazerswoude, was predikant in Nieuw-Vennep (1910-1914),

Stedum (1914-1916) en 's-Gravenhage (1916-1940). Zijn preken trokken veel mensen. Daarom werd hij de Haagse Spurgeon genoemd.

Van den Bosch was een Jodenvriend en uitte zijn bezorgdheid over de Jodenvervolging. Een uitgever vroeg hem om een boek te schrijven over de Openbaring van Johannes. Aanleiding was het speculeren over het getal 666 in Openbaring 13.

Van den Bosch weigerde, omdat hij zich geen specialist voelde op dit terrein. Uiteindelijk deed hij het toch. Hij hekelde het knutselen met cijfers omdat er uitleggers zijn die in het getal 666 de naam van Hitler herkennen. Ondanks deze uitleg werd hij vanwege dit boek op 11 december 1940 door de Duitsers gearresteerd.

Hoewel de bezetter niet hard kon maken dat hij de wet zou hebben overtreden, zagen zij het gevaar in van zijn woorden en de invloed die hij had op grote groepen mensen.

Men wilde hem uit de samenleving weg hebben en zo kwam hij, na een verblijf in het 'Oranjehotel' te Scheveningen terecht in kamp Amersfoort. Hier overleed hij op 20 maart 1942 na voor velen van grote betekenis te zijn geweest.

Van den Bosch schreef vanuit de gevangenis veel brieven. Die vormen als het ware een geestelijk testament voor zijn geliefden en voor ons. Hij spreekt naast de alledaagse dingen over de aanvechtingen, de duisternis in het hart en de twijfel.

Ook getuigt hij van Gods aanwezigheid in de diepten van zijn leven. Hij schrijft hoe hij al te zeer zich schuldig maakte aan het accentueren van het tijdelijke en aardse.

Meer en meer wordt het zijn overtuiging; we zijn op doorreis, onze levensbestemming ligt hoger.

Ik wil dit boek van harte aanbevelen, omdat we er veel van kunnen leren voor ons geloofsleven. Ds. J.H. Lammers

Isaac Ambrosius, **De eerste, middelste en laatste dingen.** (wedergeboorte-heiligmaking-ellende en verlossing), uitgeverij De Banier, 2021, 922 blz., prijs € 39,50.

Dit boek is een hertaling van Prima, media en ul-

tima: The first, Middle and Last things, in three treatises, een boek dat in 1640 geschreven is door Isaac Ambrosius. Ds. O. M. van der Tang uit Alblasterdam schreef de inleiding voor de nieuwe uitgave. Isaac Ambrosius was een puriteins predikant in Engeland, die leefde van 1604 tot 1663. In de tijden van vervolgingen van de puriteinen in Engeland bleef ook Ambrosius de gevangenschap niet bespaard.

Het eerste deel van het boek gaat over de wedergeboorte. Ambrosius laat er geen twijfel over bestaan dat de wedergeboorte een eenzijdig Godswerk is, maar hij benadrukt ook dat de mens gebonden is aan de middelen die God gegeven heeft. Dat komt duidelijk naar voren in het middendeel. In het laatste deel schrijft Ambrosius over de laatste dingen: het oordeel, de hel, de hemelse zaligheid en over het lijden van Christus tot reinigmaking van de zonden van Gods kinderen.

Ambrosius is het meest bekend geworden door zijn werk 'Het zien op Jezus', dat voor het eerst in 1658 verscheen, en in een Nederlandse vertaling voor het eerst in 1664. Ambrosius zelf beschouwde 'Het zien op Jezus' als een aanvulling op zijn werk De eerste, middelste en laatste dingen. Ambrosius drong door van de methode tot de kern en het merg van het Evangelie, namelijk Jezus, de enige Zaligmaker. In De eerste, middelste en laatste dingen is een schat van geestelijk onderwijs te vinden. Wel vragen de schematische wijze van schrijven en redeneren en de langdradigheid voor de huidige lezer een lange adem. Ds. J.H. Lammers